

Vətənin portreti

Məcüd Zeyyib Gənəmə (İordaniya)

Zəyyad rəsm ləvazimatını bir kənara qoyub Z dostu Munaya tərəf çevrildi və sanki öz-özüyə danışmış kimi dedi:

- İlk dəfədir ki, heyret içərisində dayanıb necə və haradan başlamağı bilmirəm. Kaş belə bir şəkil çəkmək fikri heç mənim ağıma gəlməyəydi. Bilmirəm, nağıllar dünyasının hansı şeytani bu fikirlə məni yeni sirli bir aləmə saldı. Elə bir aləm ki, fırça ilə təcəssümünün və təsvirinin verilməsinə tabe olmur. Bir çox şəkillər çəkməyim və onlardan bəzilərinin hətta böyük şöhrət qazanmasına baxmayaraq, nədənsə mən onun qarşısında uzun-uzadı dayanır, başlanğıcını belə vermək iqtidarında olmuram... Kim bilir, bəlkə də mən mümkün olmayan bir işə cəhd edirəm. Kim bilir, bəlkə də mən elə bir uzaqlığa baxıram ki, onun təsvirini vermək sənətkar fırçasının imkanı xaricindədir. Kim bilir, bəlkə də mən arzuya sığmayan bir arzudayam.

Muna sualla ona müraciət edərək:

- O nədir ki, şəklini çəkməyə bu qədər cidd-cəhd edirsən?

Zəyyad cavabında:

- Mən vətəni rəsm etmək istəyirəm... Vətənin portreti - onu belə adlandıram.

- Vətənin portreti... bu nə qəribə fikirdir.

- Bəli, bu doğrudan da qəribə fikirdir. Eyni zamanda anlaşılmaz, aqlabətəməz bir fikirdir. Bununla belə bu fikir çoxdan bəri məni izləyir və xəyalımı bir an belə tərk etmir. Lakin mən bu işə başlamağın heyretindən xilas ola bilmirəm və bilmirəm onu necə çəkəcək, bir obraz kimi kağız üzərində necə canlandıracağam.

Muna:

- Axı, nə üçün sən öz heyretinə sən qoymursan. Bir çarxıx və ona mıxlanmış bir insan şəklində çək, vəsalam. Məgər vətən çarxıxıx çəkilməmiş deyilmi?..

Zəyyad cavabında:

- Çox gözəl fikirdir, lakin yeni deyildir. Bir də, axı, mənim arzum budur ki, rəsm edəcəyim obraz qəhrəmanlıq himnini andıran gözəl bir əsər kimi özü mənim xəyalımda, zehnimdə canlansın. Elə bir obraz ki, vətənimin bütün faciələrini incəliklərinə qədər özündə əks etdirə bilsin.

Muna:

- Səndə istedad da, bilik də, qətiyyət də vardır. Şübhəsiz ki, sən nəhayətdə bu çətin işin öhdəsindən gəlməyi bacaracaqsan.

- Bu, mənim də arzumdur, dostum. Onu da deyim ki, belə bir obraz yaratmaq fikri hər gün səhər təzədən

məni səsləyərək yatağımdan qaldırır. Bu çağırışdan özüm də razıyam. Bu yolda cəhdlərimi son həddə qədər səfərbərliyə alıb qətiyyət göstərəcəyəm. Sənə isə söz verirəm ki, onu çəkib qurtarmaq mənə nəşib olarsa, onun ilk müşahidi, ilk tamaşaçısı sən olacaqsan.

Günlər keçdi. Muna dostu ilə yenidən rastlaşanda onun portret haqqında nə qərara gəldiyini soruşdu. O isə cavabında:

- Bir yenilik yoxdur... Onu rəsm etməkdə hələ də acizəm. Sənət yollarında pessimistliyə təslim olmağa qarşı həmişə üsyan etmişəm... Lakin bu dəfə belə bir portret çəkmək fikrinin özlüyündə düz olmadığını dərk etməyə başlasam da, uğursuzluğa təslim olmağa məcburam.

Muna təşviqedici, həvəsləndirici bir tərzdə:

- Vətəni bir gündə, bir gecədə, hər hansısa bir vəziyyətdə, hər hansı bir şəraitdə rəsm etmək asan deyil. Qətiyyətlə deyə bilərəm ki, sən pessimistlik və təslimçilikdən uzaqsan.

Son görüşlərindən bir neçə gün əvvəl Zəyyadda artıq xoş bir əhval-ruhiyyə yaranmışdı. Bunu hiss edən Muna tələsik ondan soruşur:

- Deyəsən sən, nəhayət, portreti çəkmək qərarına gəlmisən. Demək, qaldı mənə vəd etdiyini kimi, mənim onun ilk tamaşaçısı olmağım.

Zəyyad mənalı təbəssümlə:

- Ola bilsin qərara gəlmişdim. Lakin əvvəlcə bir məna də görüm, "Vətən" sözü necə yazılır?

Muna cavabında:

- Qəribə sualdır, məgər bu söz üç hərfli yazılır-mı?

Zəyyad:

- Xeyr, xeyr, elə deyil.

- Bəs necədir?

- Qulaq as mənə, dünən gecə yuxusuzluq məni lap əldən saldı. İş otağıma keçib, oradan dünyamızın mübariz şairlərindən birinin divanını götürdüm və səhifələrinə çevirməyə başladım. Təsədüfən orada "İndi mən bilirəm" ünvanlı qesidə ilə rastlaşdım... İlk beytlərində deyilir: "Məktəbə gedəndə inanmışdım ki, "Vətən" sözü yalnız üç hərf ilə yazılır... İndi isə anladım ki: "Vətən" sözü yalnız göz yaşları ilə yazılmışdır.

Bir qədər susduqdan sonra Zəyyad əlavə edib dedi:

- Öz-özümə deyirəm, indi mən anladım ki, vətənin portretini fırça və rənglərlə rəsm etmək cəhdim nə qədər gülcünc imiş. Dostum, həqiqətən vətən, xüsusilə çarxıxlanmış olduqda, qan və göz yaşlarının başqa heç bir şeylə rəsm edilməz.

* Ərəb dilində qısa saitlər yazılmadığı üçün «vəton» sözündə yalnız samitlər, yəni «v», «t», «n» hərfləri yazılır və «vəton» kimi oxunur.